

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА

ДУМЧАК ІРИНА МИХАЙЛІВНА

УДК 82. 091

**УКРАЇНСЬКА ПРОБЛЕМАТИКА ХХ ст. У ТВОРЧІЙ СПАДЩИНІ
АМЕРИКАНСЬКОГО ПИСЬМЕННИКА АСКОЛЬДА МЕЛЬНИЧУКА**

10.01.05 – порівняльне літературознавство

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня

кандидата філологічних наук

Тернопіль – 2006

Дисертацією є рукопис

Робота виконана на кафедрі світової літератури та французької мови Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника, Міністерство освіти і науки України

Науковий керівник: доктор філологічних наук, професор

МАТВІЙШИН Володимир Григорович

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, кафедра світової літератури та французької мови, професор

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор

ПОТНІЦЕВА Тетяна Миколаївна,

Дніпропетровський національний університет, кафедра зарубіжної літератури, завідувач, професор

кандидат філологічних наук, доцент

ПАПУША Ігор Володимирович,

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, кафедра теорії літератури та порівняльного літературознавства, доцент

Провідна установа: Київський національний університет імені Т. Г. Шевченка Міністерства освіти і науки України, м. Київ

Захист відбудеться «19» квітня 2006 р. о 13 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради К 58.053.02 по захисту кандидатських дисертацій при Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка (46027, м. Тернопіль, вул. М. Кривоноса, 2).

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (46027, м. Тернопіль, вул. М. Кривоноса, 2).

Автореферат розіслано « 15 » березня 2006 р.

Учений секретар спеціалізованої вченої ради

В. Л. Гижий

Загальна характеристика роботи

Феномен творчості Аскольда Мельничука, поета, прозаїка, перекладача, критика, літературознавця, сформувався в контексті американського літературного процесу, складовою якого є мультикультуралізм. Творча діяльність знаного в США письменника тільки тепер починає викликати інтерес в Україні та головним чином в епістемі американської словесності. Багатоманітний та оригінальний літературознавчий доробок Аскольда Мельничука дає підстави для його глибокого аналізу. Більшу частину творчого доробку об'єднує українська тематика й проблематика: від актуалізації пошуку власної ідентичності через призму родинної історії до проблеми ролі й місця митця в суспільстві. Звернення до теми пізнання та визнання українства на Заході, утвердження української нації як самобутньої і неповторної є пріоритетними у творчій діяльності письменника.

Актуальність теми і стан її наукової розробки. На сучасному етапі творчий доробок Аскольда Мельничука потребує комплексного підходу до його аналізу не тільки в контексті американістики, а й української літератури, що передбачає з'ясування багатоаспектності української проблематики, порушеної письменником. Аскольда Мельничука можна зарахувати до нового покоління письменників, що пишуть англійською мовою на українську тематику. Відтак, митця можна вважати англійським референтом культурного простору України. Водночас письменник, українець за походженням та американець за національністю й духом, як і його творчість належать більше американському інтелектуальному світові, адже своєю працею Аскольд Мельничук збагачує саме американську словесність, працює на її всебічний розвиток.

На сьогодні є чимало досліджень, що засвідчують бурхливий та успішний розвиток мультикультурального письменства в руслі загальноамериканської словесності ХХ ст. З погляду сучасного літературознавства культурна парадигма літератури США в період глобалізації суспільства, епохи постмодерну набула і продовжує набувати нового забарвлення та статусу у світовому літературному процесі. У контексті історико-літературних характеристик розвитку та функціонування красного письменства етнічних меншин на користь американської літератури загалом розглядається культурне розмаїття творчих голосів США. Таким чином, мультикультуралізм є феноменом, що гетерогенічно представляє творчість письменників етнічних меншин. Серед дослідників цього явища відзначимо українських літературознавців Тамару Денисову, Наталію Висоцьку, у працях яких найбільш повно аналізується мультикультуральний аспект американської літератури. Фахову оцінку процесів, що відбуваються в красному письменстві США, ми отримуємо із критичних праць таких американських дослідників, як І. Гасан, С. Клоуз, Р. Флемінг, С. Біккертс, Г. Гантер, Н. Глейзер та ін. Незважаючи на різноманітність поглядів щодо сучасних процесів у літературі США, в основному всі критики

одноставні в тому, що мультикультуралізм справедливо й непохитно розвивається в контексті американської словесності.

Літературна діяльність Аскольда Мельничука окремо чи в порівнянні з творчістю інших митців слова традиційно розглядається в критиці як американській, так і українській у контексті мультикультуралізму. Причому новелістика митця аналізується здебільшого епізодично. У літературознавчих працях не знайдемо жодного окремого дослідження малої прози цього американського письменника не тільки з компаративного погляду, а й її структурних і загалом художньо-стилістичних особливостей. Виняток становлять передмова Соломії Павличко до новели «Дерево світла» та фрагментарні зауваження Тамари Денисової стосовно художньої специфіки цього твору.

Романістика Аскольда Мельничука викликала більше зацікавлення американського й українського літературознавства. Функціонально-стилістичні особливості великих жанрових форм розглядалися в працях Тамари Денисової та Оксани Забужко, у рецензіях Леоніда Рудницького та Марка Павлишина. Специфіка конструювання архітекtonіки тексту роману «Що сказано» висвітлюється в дослідженнях Юлії Ткачук, Олени Гусейнової, Анни Богонюк-Голяш. Найбільш вагомою спробою зіставити роман «Посланець мертвих» Аскольда Мельничука з творами інших представників мультикультуральної літератури є стаття Тамари Денисової «Український міф в американському мультикультурному просторі». Натомість у працях американських авторів Роберта де Лосси, Керолін Сі знаходимо лише зауваження щодо наявності типології. Отже, у літературознавстві окреслилися лише поодинокі спроби компаративного аналізу творчого набутку Аскольда Мельничука, які можуть слугувати поштовхом до ґрунтовного аналізу проблематики творів письменника.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана на кафедрі світової літератури та французької мови Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника. Одним із пріоритетних завдань кафедри є дослідження зв'язків світової літератури з українською. Тема дисертації затверджена вченою радою Прикарпатського університету ім. Василя Стефаника (протокол №7 від 31 січня 2001 р.) і схвалена бюро Науково-координаційної ради з проблеми «Класична спадщина та сучасна художня література» при Інституті літератури ім. Т. Шевченка НАН України (протокол № 2 від 26 червня 2001 року).

Об'єктом дослідження є мала проза, зокрема, есе «Римські монети, скіфська кераміка» та новела «Дерево світла», велика проза (романи «Що сказано» та «Посланець мертвих»), а також ті літературознавчі праці Аскольда Мельничука, що мають безпосередній стосунок до теми дисертації.

Предметом наукового дослідження є передусім художнє мислення Аскольда Мельничука, яке проявляється у використанні традицій жанру «доцентрового» американського роману,

психоаналізу, в оригінальності нарації; ідейно-естетичні критерії літературних уподобань письменника; особливості потрактування української проблематики у прозі письменника в зіставному аспекті.

Мета дослідження – всебічно осмислити літературно-художній доробок Аскольда Мельничука в контексті американського мультикультуралізму крізь призму загального погляду на розвиток української літератури ХХ ст.

Дослідження малої та великої прози письменника в площині українсько–американських літературних взаємин ХХ ст. передбачає спробу ідентифікації творчості автора в потоці загальноамериканської словесності, а також вивчення своєрідності осмислення ним національних проблем у порівнянні з кращими зразками українського красного письменства.

Досягнення мети передбачає вирішення таких завдань:

- простежити зацікавлення Аскольда Мельничука тими здобутками північно- й латиноамериканської та української літератур, які виконували функцію творчого імпульсу щодо його художнього мислення;

- визначити роль різних мистецьких напрямів і течій сучасного американського літературного процесу у формуванні літературно-естетичної позиції прозаїка;

- методом типологічних зіставлень прози Аскольда Мельничука з творами представників північно- й латиноамериканської, української літератур (таких, як Бенджамін Розенблат, Олександр Годін, Клер Месуд; Габріель Гарсія Маркес, Михайло Коцюбинський, Григорій Тютюнник, Улас Самчук, Валерій Шевчук, Валентин Тарнавський) виявити спільні та відмінні риси у висвітленні актуальних проблем буття;

- на основі інтертекстуального аналізу романістики Аскольда Мельничука дослідити поетикальні особливості його творчості;

- на основі літературознавчого і лінгвістичного аналізу художньої моделі оригіналу та перекладу роману «Що сказано» Аскольда Мельничука дати оцінку інтерпретації твору, з'ясувати специфіку великої кількості розбіжностей між оригіналом та україномовним варіантом роману.

Методологічною основою дослідження є основні принципи сучасного компаративного аналізу, теоретично обґрунтовані в працях українських та зарубіжних вчених: Д. Дюришина, І. Денисюка, І. Неупокоевої, Д. Наливайка, Р. Гром'яка, Д. Затонського, А. Волкова, В. Жирмунського, Г. Янашек-Іваничкової, Ж. Женетта та ін.

Основними **методами дослідження** є порівняльно-історичний, типологічний, історико-генетичний, біографічний, структурно-наратологічний та системно-цілісний, що дозволяє всебічно розглянути творчість Аскольда Мельничука, враховуючи особливості його творчої індивідуальності, поєднання в його художній системі літературних традицій та новаторства. Крім того, твори Аскольда Мельничука аналізуються із застосуванням методології американського

деконструктивізму, зокрема американської літературної традиції «close reading» – ретельного дослідження текстової тканини та модерністської концепції екзистенціалізму.

Наукова новизна. У дисертації вперше зроблено спробу різнобічно і комплексно дослідити творчість Аскольда Мельничука з акцентом на її українській проблематиці в контексті українсько-американських літературних взаємин ХХ – поч. ХХІ ст. Увага зосереджується на з'ясуванні своєрідності художнього мислення автора, виокремленні елементів літературних течій і напрямів, що органічно виявляються в його прозі і становлять синтез новітніх художніх моделей та структур. Уперше системно досліджується єдиний на сьогодні переклад роману українською мовою «Що сказано» та україномовна критична рецепція творчості Аскольда Мельничука.

Практичне значення дисертації полягає в тому, що її положення та висновки дають цілісну картину творчості Аскольда Мельничука та визначають її місце у літературно-мистецькому процесі ХХ – поч. ХХІ ст. в американському художньому просторі, а також вказують на важливість творчої діяльності письменника для українського літературознавства на рівнях тематології й поетики, з акцентом на самобутності й новаторстві митця слова. Матеріали дослідження можна використати при написанні праць з історії української та американської літератур ХХ ст., у спецкурсах з історії української та зарубіжної літератур, з теорії порівняльного літературознавства, а також з курсу теорії й практики перекладу.

Апробація роботи здійснювалася на науково-теоретичних конференціях: «Науково-теоретична конференція молодих вчених» при Інституті літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України (Київ, 23—26 червня, 2003; Київ, 24-28 червня, 2004) та на Науковій конференції з компаративістики (Київ, 24–25 березня, 2005), а також у формі доповідей на щорічних науково-звітних конференціях кафедри світової літератури та французької мови Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника (Івано-Франківськ, 2000–2005).

Основні положення та повний текст дисертації обговорено й схвалено на спільному засіданні кафедри світової літератури та французької мови й кафедри української літератури Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника (10 березня 2005 року, протокол №7).

Структура роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури (295 позицій) та додатків. Загальний обсяг дисертації – 210 сторінок, з них – 180 основного тексту.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження. Сформульовано мету роботи і завдання, що з неї випливають. Визначено предмет та об'єкт дослідження. Охарактеризовано стан

вивчення проблеми, новизну роботи, теоретичне й практичне значення отриманих результатів. Подано відомості про апробацію основних положень дисертації та публікацію праць.

У першому розділі – **«Гене́за художнього мислення Аскольда Мельни́чука в умовах американського мультикультуралізму»** – дається загальна характеристика жанрово-тематичного розмаїття літературно-художньої спадщини Аскольда Мельни́чука з виокремленням малих розповідних форм на українську тематику. Аналіз особливостей мультикультуралізму як оригінального феномена американської літератури розкриває сутність художнього мислення письменника, яке виражене у творах на етнічну проблематику.

У підрозділі **«Феномен американської полікультурності як філософсько-естетичної доміанти у творчому доробку Аскольда Мельни́чука»** з'ясовуються характерні особливості американського мультикультуралізму. Явище постало внаслідок виокремлення літератури етнічних меншин, твореної письменниками-емігрантами. Художній набуток Аскольда Мельни́чука, сина батьків-емігрантів, аналізується як мультикультуральне явище з огляду на спільність проблематики його творів та творів різних за походженням митців слова. У центрі уваги цих письменників – самоідентифікація особистості, пошуки окремим індивідумом гідного місця на чужій землі, утвердження національної самосвідомості в контексті домінуючої культури.

У дисертації простежується роль біографічних моментів у процесі звернення американського художника слова до української тематики.

У підрозділі **«Українська проблематика у текстах малої прози Аскольда Мельни́чука та новелістики українських письменників: порівняльно-типологічне зіставлення»** простежується динаміка синтезу функціонально-стильових особливостей малих жанрових форм Аскольда Мельни́чука з характерними ознаками модернізму, постмодернізму в поєднанні із синкретичністю творчого мислення та шліфуванням самотності власного стилю. Наративний дискурс оповідань «Поясни мені все» («Explain Everything to Me», 1987), «Ця подорож» («This Journey», 1989) та «Сліпий ангел» (Blind Angel, 2002) увиразнює специфічні форми конденсації вражень оповідача від реалій життя крізь призму свідомості героїв, осягнення їх жорстокості. Дисертант приходиться до висновку, що звичні метафори та порівняння, контрастні зіставлення, аналітичне сприйняття реальної дійсності, доцільність автентики завдяки сугестивності поетичного слова надають динамічності й певної інтелектуальності оповіді.

Увага дисертанта зосереджується на українській тематиці малих розповідних форм. Есе «Римські монети, скіфська кераміка» Аскольда Мельни́чука та «Де́що про феномен українства» Віри Мороз є спробами утвердження самоідентифікації шляхом самоусвідомлення національної належності. Важливість збереження пам'яті старшого покоління про минуле та бажання дітей емігрантів належати чітко окресленому етнічному простору підсилюються реальними особами й подіями, які мали місце в житті й Аскольда Мельни́чука, і Віри Мороз.

Наративний дискурс новели «Дерево світла» досліджується в порівняльно-типологічному зіставленні: в діахронному зрізі – з новелою Михайла Коцюбинського «Intermezzo» і повістю Григора Тютюнника «День мій суботній», а в синхронній площині – з творами Валерія Шевчука «Постріл» та Валентина Тарнавського «Дерево життя». Концептуальне ядро новели Аскольда Мельничука пов'язане з проблемою взаємин митця і суспільства, яку дисертант виділяє для порівняння з її інваріантами у творах українських письменників. Поетикальні особливості новели відзначаються оригінальною структурою тексту, що характеризується наявністю «вставлених» незавершених композицій. Взаємопереплетення та взаємодоповнення основної нарації цими конструкціями створює цілісну картину сутності проблематики твору в цілому.

У дисертації головну увагу зосереджено на виявленні типологічних подібностей між означеними творами в площині постановки самої проблеми. Так, героїв Михайла Коцюбинського та Аскольда Мельничука «поєднує» одночасне прагнення до самотності та небайдужість до людських страждань. У повісті Григора Тютюнника стан героя, близький до депресивного, пояснюється небажанням навколишнього оточення зрозуміти величність простоти архітектурної пам'ятки і фактом її руйнації. Суголосно в творі американського прозаїка самотність героя спричинюється байдужістю літературних інституцій до його творчого доробку, що призводить до моральної деградації. При порівняльному вивченні творів Аскольда Мельничука «Дерево світла» та Валерія Шевчука «Постріл» акцентується увага головним чином на художньо-стилістичних особливостях (іронічне забарвлення тексту американського письменника та романтичне звучання тексту українського), які підкреслюють важливість складної для обох письменників проблеми – ролі й місця митця в суспільстві.

При порівняльно-типологічному аналізі новел «Дерево світла» Аскольда Мельничука та «Дерево життя» Валентина Тарнавського зауважено, що смисл міфологеми «світового дерева», закладеної в заголовках кожного з творів, пов'язується вершиною пізнання сутності людського буття. Обидва символи наповнені життєстверджуючою силою важливості такого пізнання і несуть конкретно-сміслову навантаженість. «Дерево світла» персоніфікує прагнення до заглибленості у світ минулого, засобом для повного осмислення якого є пам'ять, що починається з зернини, спрямованої своїм ростом до світла. У творі Валентина Тарнавського символізм «згорання» від власного покликання, зокрема покликання бути музикантом, виразняється міфологемою «дерева життя», що є уособленням сутності самого буття, в якому «беззахисний», «уразливий пагінчик» (образ Аліка) «у незвідану височінь» зламався під тягарем важких буднів. Широка атрибутивність словесного конструювання художнього тексту двох новел, який моделює ситуацію, пройняту трагізмом, і скеровує до розуміння неможливості зреалізуватися творчій особистості за покликанням під дією як зовнішніх, так і внутрішньо усталених чинників. А це спричинює фізичну й моральну руйнацію творчої особистості.

У підрозділі **«Українські мотиви в новелі «Дерево світла» Аскольда Мельничука та американській новелістиці: з компаративного погляду»** розглядаються особливості наративного дискурсу новели Аскольда Мельничука «Дерево світла» та малих розповідних форм деяких американських письменників-емігрантів. Мотивацією вибору творів для порівняння є «екзистенційно-межова» ситуація (за В. Храмовою) – еміграція, яка формує лейтмотив метафізичного виснаження через ностальгійні емоції, пов'язані із втратою батьківщини. Концептуальним ядром порівнюваних новел Аскольда Мельничука «Дерево світла», «Зеліг» Бенджаміна Розенблатта («Zelig» by Benjamin Rosenblatt, 1915) та «Мій мертвий брат їде до Америки» Олександра Годіна («My Dear Brother Comes to America» by Alexander Godin, 1934) є еволюція й виявлення в соціумі внутрішнього розвитку відчуттів емігранта.

Спостереження показало, що подібним у конструюванні сюжетно-фабульної структури є емігрантське несприйняття нового світу через байдуже ставлення до них представників домінуючої культури й тяжіння над ними спогадів про етнічну батьківщину.

Подібності творів Олександра Годіна «Мій мертвий брат їде до Америки» та Аскольда Мельничука «Дерево світла» спостерігаються в площині хронотопу, а саме у збігах фабульно-сюжетного і нараційного часів, ретроспекціях, введенні реальних осіб тощо. Символічним тлом у новелі «Дерево світла» є філософія життя, що її сповідує головний герой: молодше покоління усвідомлює та зберігає таємниці родинного походження, таємниці смислу буттєвості кожного індивідуума, таємниці великої істини онтологічного знання.

Аналіз малої прози Аскольда Мельничука в контексті компаративного зіставлення з творами малого епосу українських й американських прозаїків дає підстави твердити про своєрідність проблематики малих розповідних форм цього письменника. Оповідь, стилістично вишліфувана до непомітного сугестивного наповнення художньої мови, спричиняє легкість плину тексту в поєднанні із вдалою спробою заглибитись у філософію основних проблем людського існування та творчої діяльності сучасного письменника.

Другий розділ дисертації – **«Роман Аскольда Мельничука «Що сказано»: художній, порівняльний та перекладознавчий аспекти»** – присвячений дослідженню проблематики й жанрово-композиційних особливостей твору з точки зору порівняльного літературознавства. Значна увага приділяється аналізу історії творення роману, особливостей його жанрової структури, зокрема рецептивної стратегії та наративної системи твору, які розкривають інтенційну природу тексту та специфіку жанрової модальності. Розглядаються художні особливості роману, досліджуються асоціативні паралелі, алюзії, які підкреслюють українську проблематику твору.

У підрозділі **«Інтертекстуальність та поетикальні особливості роману «Що сказано»** з'ясовуються особливості архітектоніки тексту твору, багатовимірність та багаторівневність якої

дозволяє простежити конструювання української проблематики в площині особистого відчуження в умовах адаптаційних процесів до нового менталітету.

Дисертант наголошує на можливості полідискурсного прочитання роману Аскольда Мельничука з огляду на особливості самої структури твору. Своєрідна авторська стратегія в площині розповідної техніки зумовлена насамперед творчим пошуком письменника свого оригінального голосу, який завдяки власне виходу в світ твору такого масштабу сформувався і набув автентичного звучання, зайнявши почесне місце в літературному розмаїтті мультикультуральної словесності США. Твір «Що сказано» розглядається в контексті модерністського світосприйняття з елементами постмодернізму, що дало підстави всебічно проаналізувати художньо-стилістичні особливості роману.

Аналізуючи поетикальні особливості роману Аскольда Мельничука «Що сказано», виявлено самотність, своєрідність та новаторство манери письма письменника, досліджено іманентність естетичного світосприйняття письменника з урахуванням різноманітності модифікацій американської традиції «доцентрового» (за Д. Затонським) роману. Оскільки прикметною особливістю епохи постмодерну є синкретизм різних дискурсів, які функціонують в естетичній гармонії один з одним, то звідси роман «Що сказано» можна вважати вдалим прикладом такого синкретизму.

Проаналізовано структурні елементи твору та особливості наративної системи, а також наявні у творі архетипи, алюзії, характер яких зводиться здебільшого до асоціативних паралелей. Проблематика роману «Що сказано» Аскольда Мельничука, увиразнена згаданими художніми засобами, пов'язана з пошуками самоідентифікації, а на новій землі – знаходженням належного місця в чужомовному суспільстві, де основним елементом є збереження пам'яті про свій родовід, свою батьківщину, рідний край.

У підрозділі **«Міфопоетика романів Аскольда Мельничука «Що сказано» та Габрієля Гарсія Маркеса «Сто років самотності»** аналізуються контактено-генетичні зв'язки між цими творами з огляду на специфіку міфотворення.

Творчим поштовхом для написання роману «Що сказано» Аскольдом Мельничуком став твір Маркеса «Сто років самотності», про що йдеться у відгуках американських критиків і в свідченнях самого автора. При типологічному зіставленні двох романів здійснено спробу виявити спільності й відмінності як за проблематикою, так і поетикою.

Дотичною темою романів «Що сказано» та «Сто років самотності» є те, як герої віднаходять минуле з метою творити сьогодення й зберегти власну гідність та кровну прив'язаність до землі. Вкотре підтверджується істина: без пам'яті про минулі події, війну, своє походження не маємо права на майбутнє. Обидва романи сповнені символами та метафорами, алегоріями та фантастичними мотивами і мають глибоко національний та новаторський характер у поєднанні з

традицією і сміливим звучанням. Відмінність між творами полягає передусім у способі нарративної стратегії, яка в романі Маркеса передається шляхом потоку свідомості оповідача, а у творі Мельничука – моделюванням оповідної манери в динаміці розвитку подій.

У дисертації виокремлюються і деякі інші розбіжності між творами. Габріель Маркес використовує міф як засіб для розвінчування реальної дійсності, а Аскольд Мельничук – як тло для зображення реального і вигаданого. Усі казкові предмети і персонажі, хоч і вигадані, є невід’ємною частиною художнього світу Маркеса, мають властивість не художнього прийому, а матеріальної та водночас певної міфічної реалії. Таким чином, міфологізація сюжетних компонентів у поєднанні з суб’єктивною реальністю створюють оригінальну, притаманну тільки Маркесові образність, гостроту сюжетотворення тощо.

Міфотворення Аскольда Мельничука підпорядковане вирішенню основної проблеми твору – проблеми самоозначення та самоідентифікації українця в еміграції. Міфопоетика роману огранює проблематику сучасного буття емігранта, який у будь-який спосіб намагається зберегти свою ідентичність. Можна стверджувати, що основною відмінністю в зображенні фантастичних і реальних мотивів та сюжетів у двох романах є художнє втілення міфу і деміфізації, що в Аскольда Мельничука — розділені, тобто знаходяться в різних сюжетних площинах, а в Маркеса — органічно поєднуються, переплітаються з реальною дійсністю, вливаються в нескінченний потік свідомості оповідача. Саме на засадах «естетико–поетичної двомірності» (за О. Прилипком) будується комплекс проблем латиноамериканського роману, що полягає у спробах родинного самозбереження. Проблематика роману Аскольда Мельничука знаходить своє вираження в площині збереження національної ідентичності.

Особлива увага зосереджується на зображенні обома письменниками території, де живуть міфологічні герої. Мешканці двох містечок як Роздоріжжя («Що сказано»), так і Макондо («Сто років самотності») постійно відкривають для себе світ, приймають християнство, живуть однією великою сім’єю і не знають, що таке смерть.

Таким чином, у цих романах химерно переплітається казковий вимисел і побутово-фікційна правда, показана дійсність, іноді жорстока, у всіх її проявах, події та вчинки героїв пронизані правдоподібністю зображуваного. Життєстверджуючою силою двох творів є гуманізм, що спонукає людину до боротьби, суперечливого протистояння з суспільством. Адже вимушена відсутність мужності, волі, забування про минуле, покірність злу веде до духовного та морального зубожіння, а звідси – до знищення себе як особистості.

Третій підрозділ **«Роман Аскольда Мельничука «What Is Told» в українському перекладі: проблема трансформації поетичного словесного образу»** присвячений дослідженню адекватності перекладу як функціональної точності, а також виявленню умілості перекладача

вдало осмислити, схопити функції елементів і структур оригіналу та відтворити їх засобами рідної мови.

Концептуальним ядром аналізу є проблема трансформації поетичного словесного образу, зокрема українського, що є наслідком певного художнього узагальнення, основою художньої тканини будь-якого твору з його увиразненням, посиленням пізнавальної вартості, емоційним впливом на читача, на ґрунт рідної мови.

Увага дисертанта спрямована насамперед на точність відтворення в перекладі національного ореолу, психології. Дослідження здійснено на основі принципів літературознавчого компаративного аналізу оригіналу та перекладу, теоретично обґрунтованих у працях В. Коптілова, Р. Зорівчак, В. Матвіїшина, С. Хороба та ін.

У дисертації наголошується, що роман «Що сказано» в українській інтерпретації сприйнято перекладачем О. Винниковим цілісно, з відтворенням національного духу і середовища, в якому перебувають герої. Перекладач зумів передати сюжетну канву роману, характер настроїв та мотивацію вчинків героїв, частково відтворити українську дійсність у розумінні Аскольда Мельничука, зберегти зміст та ідею американського роману, можливо, занадто «українізувавши» переклад більшою експресивністю у відтворенні мовних особливостей оригіналу. Переклад є адекватним також у відтворенні композиційної побудови першотвору, хоча стиль американського письменника збережено не повністю, особливо, коли мова йде про саркастично-іронічну і водночас поетичну забарвленість архетипної реальності як американської дійсності, так і легендарних подій княжих часів.

Серед недоглядів інтерпретатора особливо промовистим є те, що емоційно-інтелектуальна спрямованість роману, яка полягає в достеменному відтворенні людської діяльності через призму духовного світу українського індивіда перед англomовним читачем, певною мірою знівельована перекладачем. Мова йде про проблему, яка виявилась для інтерпретатора непосильною для вирішення – проблема конкретизації твору, що концентрується у трансформації образу «українства». Дисертант приходить до висновку, що цей поетичний образ, котрий пронизує сюжетні лінії, кодується у збереженні народної пам'яті і передачі знань про минувшину майбутнім поколінням.

Саме через художній образ Аскольд Мельничук успішно намагався забезпечити широту і багатство значень, і, як наслідок, кожен індивідуальний образ роману створює багатство думок, уявлень, рефлексій у свідомості читача. Перекладач спробував передати конкретну чуттєвість художнього образу різноманітними мовними засобами, переносячи цей образ на національний ґрунт. Внаслідок цього мав би відбутися «синтез» національних особливостей двох народів. Дисертант робить висновок про те, що в україномовному варіанті роману такий «синтез» власне не відбувся, і насамперед, тому, що перекладач не врахував особливостей національного стилю

оригіналу, його логіки. Інтерпретатор намагався донести задум автора роману до українського читача у зрозумілій для нього формі, не беручи до уваги особливостей стилізації американського письменника, який писав твір насамперед для американського світу.

У дисертації акцентується увага на тлумаченні художніх засобів англомовного роману перекладачем. Так, тропи першотвору (зокрема метафори, епітети, гіперболи і т. ін.) передаються здебільшого адекватно, однак подекуди україномовна оповідь перенасичена художніми засобами.

На основі прикладів вживання великої кількості фразеологізмів, які невиправдано переобтяжують переклад, зроблено висновок, що перекладач довільно й недоцільно втрутився в оригінал, порушуючи самотутній стиль американського письменника, якому властива лапідарність, завдяки якій кожен образ набуває значення символу. Іншим недоглядом перекладача є штучне розширення конотації лексики перекладу, порівняно з лексикою першоджерела.

Очевидне завдання перекладача ознайомити українського читача з англомовним твором «Що сказано» певною мірою виконане, незважаючи на вказані прогалини та недогляди, які присутньо не впливають на композицію твору, хоч подекуди руйнують первинний зміст і спотворюють міфопоетику оригіналу.

Третій розділ дисертації – **«Філософсько-естетичні засади екзистенційного світу українця-емігранта у творах Аскольда Мельничука, Уласа Самчука, Клер Месуд»** – присвячений дослідженню найбільш глобальної проблеми ХХ ст. – екзистенції людини і суспільства на тлі самоствердження та самовизначення в просторі свідомого чи підсвідомого їх співіснування. Змістові особливості роману Аскольда Мельничука «Посланець мертвих» проаналізовано в зіставленні з типологічно близькими зразками красного письменства України та США.

У підрозділі **«Екзистенційний світ українця-емігранта в романах Аскольда Мельничука «Посланець мертвих» та Уласа Самчука «На твердій землі»** зіставляються обидва романи з огляду на подібності в їх змістово-формальних характеристиках.

Автор дисертації приходить до висновку, що великий епічний твір американського письменника «Посланець мертвих» є найповнішим на сьогодні уособленням роздумів та знань Аскольда Мельничука про емігрантське життя українських поселенців після Другої світової війни на території США.

Твір Уласа Самчука «На твердій землі» (1967) привертає увагу не тільки тому, що написаний про важкі будні українців-емігрантів. Це твір про екзистенційно-буттєве світовідчуття людини в сартрівському часі і просторі, відтворене на тлі трагічних подій минувшини, що великою мірою є співзвучним з романом Аскольда Мельничука «Посланець мертвих» (2001).

Взаємостосунки людини й суспільства, зокрема українського емігранта-митця та американського суспільства, співіснування понять минуле-сьогодення, старий світ – новий світ, спроби національної самоідентифікації та відчуження індивіда від індивіда, індивіда від спільноти,

індивіда від держави, психологічні чинники абсурдної поведінки, вчинків та діянь, особистісні переживання та внутрішнє протиборство і співіснування багатьох «я» в одній людині – все це становить основну проблематику твору Аскольда Мельничука «Посланець мертвих», системно-цілісний аналіз якої знайшов висвітлення в науковому дослідженні.

У дисертації на тлі емігрантської проблематики у творах Аскольда Мельничука та Уласа Самчука о-словлено комплекс вічних тем і проблем: війни і миру, кохання і закоханості, сенсу існування і самоідентифікації, а насамперед – місця людини в суспільстві, зокрема місця митця у чужомовному середовищі зі своєрідним стереотипом, ментальністю тощо. Особливостями тематики романів є самоутвердження людської індивідуальності в умовах іншомовного часопростору зі збереженням історичної пам'яті.

Типологічні аналогії та сходження, а також відмінності між романами Аскольда Мельничука та Уласа Самчука можна провести на рівні відтворення конкретного минулого, що однаковою мірою тяжіє над героями-емігрантами. В епістеміологічному колі конкретно-чуттєвого онтологічного знання автори змальовують трагічні події героїв: вбивство батька Ади німцями («Посланець мертвих»), знищення батька Павла кагебістами та смерть його матері від голоду («На твердій землі»), факти людожерства, згадка про геноцид мільйонів українців тощо. Та якщо герої «Посланця мертвих», зокрема Ада, зациклюються на своєму минулому, минулому свого народу, то У. Самчук не зосереджується на ставленні своїх героїв до подій, що мали місце в Україні. Його герой Павло, бажаючи трансформуватись у сучасне життя Канади цілковито, укорінитися в ній остаточно, займається добудовою свого будинку, що символізуватиме завершення такого укорінення.

Значна увага обох авторів приділяється зображенню емігрантського життя загалом. Скажімо, емігранти для чужого суспільства – це «паперові карикатури» («Посланець мертвих»), «шматки родин, залишки бурі, жертви епохи» («На твердій землі»), які прагнуть до збереження своїх традицій, звичаїв засобами створення поселень за українським зразком, святкуванні Різдва тощо.

Порушення проблеми ролі та місця митця в суспільстві в цілому та чужомовному зокрема властиве і роману Аскольда Мельничука «Посланець мертвих», і твору Уласа Самчука «На твердій землі». Руйнація творчої особистості, причини якої значною мірою висвітлено ще в новелі Мельничука «Дерево світла», набуває загальнолюдського значення в романі «Посланець мертвих» та увиразнюється обставинами способу мислення іншомовного суспільства у творі Уласа Самчука. Так, крах творчо обдарованої особистості – Алекса з роману Мельничука – має єдиний вектор руху, руху, спричиненого пошуками справедливості та бажання самоідентифікуватись шляхом відмови від минулого, що нав'язується матір'ю. Герой гине під тягарем неподоланих для нього обставин і духовно, і фізично.

У романі Уласа Самчука головний герой Павло, маючи інтенції стати письменником, не зреалізувався як митець, адже, на його думку, така розкіш на чужині просто неможлива. Лена, попри ніжне ставлення до малярства, будучи талановитою художницею, працює прибиральницею, оскільки на прибутки від своєї професійної праці прожити не має можливості. Як наслідок, автор твору «На твердій землі» конструює три типи самотності залежно від характеру: «осамітненість», яка виникає у стані постійного зосередження на нарощуванні матеріальних благ; самотність як втеча від буденності; егоїстична самота – заглиблення у свою самість. Перший тип виникає в силу обставин, другий – створюється штучно, останній – заповнює весь простір, порожнечу душі. Всі типи об'єднані принципом відчуження: особи від особи, особи від оточення, спільноти від спільноти, де центральною фігурою є герой – особа, навколо якої розосереджується відчуження.

Дисертант підсумовує, що англomовний роман «Посланець мертвих» – це екзистенційна модель постмодерністської літератури з притаманною їй іронічністю, розгубленістю індивіда перед власною екзистенцією, який (індивід) переважно перебуває на межі – між минулим і сьогоденням. Твір Уласа Самчука «На твердій землі» є одним з небагатьох свідчень наполегливої адаптації українського емігранта до нового стереотипу, його прагнень абсорбування незнайомого життєвого досвіду, з допомогою якого емігрант в особі Павла сподівається бути повноцінним членом іншомовного суспільства.

У підрозділі **«Концепт української ідентичності у романі Аскольда Мельничука «Посланець мертвих» та повісті Клер Месуд «Проста історія»**, проводячи паралелі між двома творами, дисертант простежує засоби відтворення суб'єктивної реальності екзистенційного буття людської особистості в умовах еміграції на тлі набуття та збереження суспільного досвіду.

Центральні персонажі двох творів, відповідно Адріана Крук у романі «Посланець мертвих» та Марія Понятовські у творі «Проста історія» – уособлюють наратив самоствердження, прагнення Self-Identity (самоідентичності) в умовах постійного життя в еміграції. Навіть структурно-композиційна побудова цих романів, яка характеризується своєрідним обрамленням, дозволяє виявити типологічні паралелі.

Аскольд Мельничук конструює архітектоніку твору в контексті американської дійсності. Розповідаючи про життя однієї людини – героїні Ади, автор передає трагедію всього народу. Адріана послана як привид, як згадування померлими з іншого життя, на іншій землі, «old country» («давньої країни») американській спільноті, чия суб'єктивна реальність здебільшого не обтяжена фактами свідомого винищення населення, яка не відчула повною мірою жахить воєнних наслідків і яка не бажає вникати у природу суспільно-історичних проблем інших народів. Ада є носієм багатьох якостей, одна з яких полягає в уособленні жіночого начала – жінки як матері, жінки як Батьківщини.

Головна героїня повісті Клер Месуд – Марія, яка не скаржиться на своє становище, не бореться за свою ідентичність і нікого не звинувачує, на відміну від Мельничукової героїні Ади, що не оминає слушної нагоди «висповідатись» чи перед синами, чи перед Ніком. Посутньою відмінністю між героїнями є «зростання» та покращення гідного існування-у-собі Марії та гріховне падіння й духовне виснаження Ади.

У дисертації розглядається траєкторія боротьби за існування: Марії – за емансипацію жіночого первня, Ади, суцільно поглинутої минулим, – за надмірне занурення у світ привидів минулого, в який героїня прагне «вдихнути» життя без збереження справедливого права на майбутнє. Отже, й Ада, і Марія не можуть прийняти байдужості суспільства, у якому живуть. Кожна з жінок гордо несе звання бути матір'ю, але Ада вивисує свою функцію до категорії всезагального значення, а Марія є втіленням добропорядної матері, завдання якої полягає у вихованні дитини в умовах адаптації до будь-якого суспільства.

Особливу увагу привертає метафора спустошеності, що проходить лейтмотивом у «Посланці мертвих» Аскольда Мельничука. Так, роблячи ретроспективно-фрагментарний огляд історичних фактів українського народу, Антон називає українську землю «спустошеною» після наслідків Другої світової війни, які спричинили трагедії в родинах, однією з них стала й сім'я Ніка, а отже, лейтмотив набуває універсального значення. Метафора спустошення, але не всезагального значення, якою пройняті герої Аскольда Мельничука, а глибоко особистого відчуття пережитого пронизує все єство Марії з твору «Проста історія» Клер Месуд.

Отже, компаративний аналіз творів Аскольда Мельничука «Посланець мертвих» та Клер Месуд «Проста історія» показав насамперед актуальність даної проблематики в контексті літературного процесу США та глибоке зацікавлення нею сучасними письменниками. Проаналізовано характер національної ідентичності, прагнення українського емігранта до самоідентифікації на чужій землі крізь призму дій і вчинків героїнь, які уособлюють національний архетип українця, котрий намагається привернути увагу до себе як до особистості з боку представників іншомовної спільноти.

У **висновках** узагальнюються основні результати дослідження.

На сучасному етапі українсько-американські взаємини ХХ ст. у вітчизняному літературознавстві представлені дослідженнями перекладного доробку письменників та поодинокими науковими компаративними розробками творчості представників української складової мультикультуралізму, що беззаперечно формує неоціненний вклад як в американську, так і українську літератури в цілому. Творча діяльність Аскольда Мельничука, яскравого представника цієї гілки полікультурності, стала об'єктом порівняльно-типологічного зіставлення не тільки з творами мультикультуральних письменників, а й українських письменників з огляду на спільність проблематики.

Аскольд Мельничук – визначний представник найсучаснішої американської літератури. Водночас звернення письменника до української проблематики спричиняється до формування нової якості у вітчизняній словесності, яка трансформується завдяки творчості А. Мельничука у світове мистецтво слова.

Художнє мислення американського письменника поєднує насамперед традиції жанру «доцентрового» американського роману, основними характеристиками якого є відчуження індивіду від суспільства, спільноти від спільноти, спроби подолати самотність, спричинену цим відчуженням. Водночас через заглиблення у внутрішній світ людини та намагання відтворити його через модель поведінки героїв Аскольд Мельничук спонукає до психоаналітичного тлумачення ідентичності та трагічності людського буття. З іншого боку, нарративна стратегія, що акумулює ізоморфний художній світ письменницької уяви шляхом динамічності оповіді, інтенціонального мислення, іманентності мотивації, будує багаторівневу архітектуру тексту творів.

Специфіка жанрової організації текстотворення в зображенні проявів індивідуалізації та самоідентифікації особистості в умовах глобалізації суспільства, зображення архетипної реальності через призму міфологічного світосприйняття, конструювання оповіді за законами знакового кодування спричинило появу у творчому доробку Аскольда Мельничука високохудожніх зразків красного письменства на тему українства: низки оповідань, двох романів, численних критичних публікацій.

Виявлення спільностей і відмінностей між творами Аскольда Мельничука та письменників української, американської, латиноамериканської літератур доводить наявність типології закономірностей у культурному розвитку України, США, країн Латинської Америки. Українська проблематика, зокрема адаптація емігрантів за кордоном, місце митця в суспільстві, збереження пам'яті про етнічне минуле та ін., суголосна з комплексом проблем, що порушуються у творчості американських письменників-емігрантів Бенжаміна Розенблатта й Олександра Годіна, латиноамериканця Г. Г. Маркеса, українських митців Михайла Коцюбинського, Григора Тютюнника, Валерія Шевчука, Валентина Тарнавського та ін.

Уважаємо, що творчість Аскольда Мельничука в цілому та проза на українську тематику зокрема представляють самобутнє явище як для американської, так і для української літератур. Аскольд Мельничук є непересічним поетом, перекладачем, критиком. Подальші студії оригінального поетичного та критичного доробку, перекладацька діяльність цього письменника повинні бути перспективними для майбутніх дослідників. Доцільно простежити контактну-генетичні зв'язки між творчістю Тараса Шевченка й Аскольда Мельничука, оскільки сам автор засвідчує своє захоплення поезією великого Кобзаря.

ОПУБЛІКОВАНІ ПРАЦІ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

1. Думчак І. Художні особливості роману Аскольда Мельничука «Що сказано» // Українознавчі студії. – 2001. – №3. – С. 162–167.
2. Думчак І. Творчість Аскольда Мельничука у контексті американської та української літератур другої половини ХХ – початку ХХІ ст. // Українознавчі студії. – 2002–2003. – №4–5. – С. 163–171
3. Думчак І. Роман Аскольда Мельничука «What Is Told» в українському перекладі: спроба інтертекстуального аналізу // Вісник Прикарпатського університету. Філологія. Випуск VIII. – Івано-Франківськ: Плай, 2003. – С. 136–142
4. Думчак І. Екзистенційний світ українців-емігрантів (за романом Аскольда Мельничука «Посланець мертвих») // Слово і час. – 2004. – № 1. – С. 61–67
5. Думчак І. Романи Габрієля-Гарсія Маркеса «Сто років самотності» та Аскольда Мельничука «Що сказано» (спроба типологічного порівняння) // Літературознавчі обрії. Праці молодих учених. Випуск 5. – К.: Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, 2004. – С. 96–99
6. Думчак І. Українська проблематика малої прози Аскольда Мельничука (спроба компаративного дослідження) // Літературознавчі обрії. Праці молодих учених. Випуск 7. – К.: Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, 2005. – С.25–30
7. Думчак І. Концепт української ідентичності в романі Аскольда Мельничука «Посланець мертвих» та повісті Клер Месуд «Проста історія» // Вісник Прикарпатського національного університету. Філологія. Випуск ІХ. – Івано-Франківськ: Плай, 2005. – С. 325–334.
8. Думчак І. Критична спадщина Аскольда Мельничука // Слово і час. – 2005. – № 11. – С. 28–31.

АНОТАЦІЯ

Думчак І. М. Українська проблематика ХХ ст. у творчій спадщині американського письменника Аскольда Мельничука. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.01.05. – порівняльне літературознавство. Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, 2006.

Дисертація присвячена дослідженню української проблематики прози Аскольда Мельничука з позицій порівняльного літературознавства. Здійснюється аналіз малих розповідних форм письменника, зокрема есе «Римські монети, скіфська кераміка» та новели «Дерево світла» в площині проблеми адаптації українських емігрантів до нових умов у компаративному зіставленні

другого твору з творами американських письменників-емігрантів Бенджаміна Розенблатта «Зеліг» та Олександра Годіна «Мій мертвий брат їде до Америки». Проблема місця митця в суспільстві розглядається за рівнем її висвітлення в новелі «Дерево світла» Аскольда Мельничука та оповіданнях українських письменників Валерія Шевчука «Постріл» та Валентина Тарнавського «Дерево життя». Аналізується рецепція роману Г. Г. Маркеса «Сто років самотності» на основі його зіставлення з твором «Що сказано». Типологічні відповідності та відмінності роману «Посланець мертвих» Аскольда Мельничука простежуються в процесі компаративного аналізу з творами Уласа Самчука «На твердій землі» та Клер Месуд «Проста історія» на рівні проблематики та поетики. Вперше досліджується український переклад роману «Що сказано» Аскольда Мельничука на лінгво-літературознавчому рівнях.

Ключові слова: мультикультуралізм, контекст, самоідентифікація, екзистенційна самотність, ретроспекція, структура тексту, інтерпретація, постмодернізм.

АННОТАЦІЯ

Думчак І. М. Українська проблематика ХХ ст. в творчеському насліддї американського писателя Аскольда Мельничука. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата филологических наук по специальности 10.01.05. – сравнительное литературоведение. – Тернопольский национальный педагогический университет имени Владимира Гнатюка. – Тернополь, 2006.

Диссертация посвящена исследованию украинской проблематики прозы Аскольда Мельничука с позиций сравнительного литературоведения. Осуществляется анализ малых повествовательных форм писателя, а именно эссе «Римские монеты, скифская керамика» и новелы «Дерево света» в плоскости проблемы адаптации украинских эмигрантов к новым условиям в компаративном сопоставлении второго произведения с произведениями американских писателей Бенджаміна Розенблатта «Зелиг» и Александра Година «Мой мертвый брат едет в Америку». Проблема места человека искусства в обществе исследуется по мере ее освещения в рассказе «Дерево света» Аскольда Мельничука и рассказах украинских писателей Валерія Шевчука «Выстрел» и Валентина Тарнавського «Дерево жизни». Анализируется рецепция американским художником слова латиноамериканского романа Г. Г. Маркеса «Сто лет одиночества» на основе его сопоставления с произведением «Что сказано». Типологические соответствия и отличия романа «Посланник мертвых» Аскольда Мельничука наблюдаются при сравнительном анализе с произведениями Уласа Самчука «На твердой земле» и Клер Мессуд «Простая история» на уровне проблематики и поэтики. Впервые исследуется украинский перевод романа «Что сказано» Аскольда Мельничука на лингво-литературоведческом уровнях.

Ключевые слова: мультикультурализм, контекст, самоидентификация, экзистенциональное одиночество, ретроспекция, структура текста, интерпретация, постмодернизм.

Summary

Dumchak I. M. The Ukrainian Problems of the 20th century in the Literary Activity of the American Writer Askold Melnyczuk. – Manuscript.

A Thesis for the Scholarly Degree of Candidate of Philology in Specialty 10. 01. 05. – Comparative Literary Studies. – Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Hnatyuk. – Ternopil, 2006.

The thesis is dedicated to the research of the Ukrainian problems in the prose of the modern American writer Askold Melnyczuk from the Comparative Literary Studies perspective. While analyzing the Melnyczuk's literary activity in the context of the American multiculturalism as a literary phenomenon of the ethnic minorities in the USA and in the context of the Ukrainian Literature we try to investigate thoroughly the reasons and conditions under which Askold Melnyczuk appealed to the Ukrainian theme, meaning social factors and his life circumstances. We study the peculiarities of the writer's prose in the context of multiculturalism.

Methodological basis of the research have to be chosen in accordance with the specific features of the material under analysis and usage of the comparative-historical, typological, genetic, biographical, structural-narrative and systemically complex methods. The results obtained with their help are interpreted.

The analysis of the Askold Melnyczuk's essay «Roman Coins, Scythian Potteru» and the novella «The Tree of Light» within the problem of the Ukrainian emigrants' adaptation to new conditions in the comparative discourse generally and the typological correspondences of the short story «The Tree of Light» to such short stories as «Zelig» by Benjamin Rosenblatt and «My Dead Brother Comes to America» by Alexander Godin in particular is made thoroughly.

The problem of the place of the artist in the community in the short story «The Tree of Light» by Askold Melnyczuk and short stories of such Ukrainian writers as Valeriy Shevchuk under the title of «Postril» and Valentine Tarnavsky under the title of «The Tree of Life» is analyzed. The short stories and novellas of such Ukrainian artists as Mykhailo Kotsubynsky, Hryhir Tyutyunnyk, and Ulas Samchuk are taken into account.

Askold Melnyczuk is a representative of the Ukrainian branch of the American multiculturalism. He is a translator, critic, and poet. The American writer is known thanks to his novels in Ukrainian theme, that is «What Is Told» and «Ambassador of the Dead». The reception of the literary method of a famous writer G. G. Marquez and literary characteristics of his novel «Hundred Years of Solitude» in the Askold

Melnyczuk's novel «What Is Told» is deeply investigated. The typological correspondences are expressed by the way of the problem standing – the problem of remembering of the historical past events.

The specific features of the Ukrainian translation of the novel «What Is Told» in comparison with its original are investigated firstly on literary and linguistic levels. The analysis shows a great amount of advantages and disadvantages in the translation. The translator was able to transfer the national spirit of the novel but ruined the writer's style by usage of a great amount of phraseology units and Ukrainian words.

The main problem to be touched in the second novel «Ambassador of the Dead» is the problem of keeping own Self-Identity, the Ukrainian emigrant's Self-Identity in the foreign community under the conditions of Americans' misunderstanding those people who came to the USA from other countries. Comparative-typological coincidences of the novel «Ambassador of the Dead» by Askold Melnyczuk, and novella «Simple Tale» by Claire Messud and novel «On the Firmer Land» by Ulas Samchuk are investigated from the thematic and poetical peculiarities perspective.

The novel «Ambassador of the Dead» by Askold Melnyczuk and novella «Simple Tale» by Claire Messud underline the concept of the Ukrainian identity as a main characteristic. The national paradigm of the emigrant's struggle for being in the foreign community is a main problem in both forms of fiction.

The philosophy of existentialism made a great influence on the literary activity of such writers as Askold Melnyczuk and Ulas Samchuk. The existence of the Ukrainian human being as a member of the foreign community is analyzed from the similar themes and motifs of the Ukrainian problem perspective.

The narrative structure, the process of creation of every kind of fiction by Askold Melnyczuk, the character of transforming images into narrative are identified in the given thesis.

Key words: multiculturalism, context, Self-Identity, existential solitude, retrospection, text structure, interpretation, postmodernism

Підп. до друку 09.03.2006. Формат 60x84/16.
Гарнітура "Times New Roman". Ум. друк. арк. 0,9.
Тираж 100. Віддруковано на різнографі.

76025, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57
Виробничо-дизайнерський відділ ЦІТ
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника